

RAPORT ȘTIINȚIFIC SINTETIC INTERMEDIAR

pentru perioada

octombrie 2015 – decembrie 2016

Denumirea proiectului:

Percepție socială și strategii comunicaționale privind riscurile de securitate națională

Codul proiectului: PN-II-RU-TE-2014-4-1669

Contractul de finanțare: nr. 335/01.10.2015

Directorul de proiect: Chiru (Dumitru) Irena

Echipa de cercetare: Ivan Cristina Mihaela, Nicula Valentin Ionuț, Niță Cristian, Stoian Valentin, (Teodor Mihaela, Bogdan Aitana)

Introducere

Prin raportare la modul de organizare a activităților propuse a fi realizate prin proiect, raportul sintetic de față va face referire la două etape majore de implementare, care au fost subordonate unor obiective distincte:

octombrie 2015 –decembrie 2015

Obiectiv 1.1: Pregătirea planului de realizare și promovarea proiectului;

Obiectiv 1.2: Înțelegerea limitelor strategiilor comunicaționale privind riscurile de securitate, printr-o analiză de conținut a documentelor strategice elaborate de instituțiile cu atribuții în domeniul securității naționale;

Obiectiv 1.3: Creșterea performanței în cercetare și a capacității de implementare proiecte a echipei și crearea unui nucleu de expertiză în domeniul analizei de risc prin integrarea unor metode de analiză noi, cu impact și potențial de extindere la nivel național și regional.

ianuarie 2016-decembrie 2016

Obiectiv 2.1: Perfecționarea abilităților de cercetare aplicată ale membrilor echipei de cercetare prin implicarea în derularea cercetării sociologice propriu-zise.

Obiectiv 2.2: Creșterea performanței în cercetare și a capacității de implementare proiecte a directorului și echipei și crearea unui nucleu de expertiză în domeniul analizei de risc prin specializare și integrare a unor metode de analiză noi, cu impact și potențial de extindere la nivel național și regional.

Obiectiv 2.3: Promovarea proiectului și diseminarea rezultatelor parțiale ale cercetării.

Obiectiv 2.4: Crearea pentru directorul de proiect și cei patru tineri cercetători implicați în acest proiect a unor oportunități de dezvoltare a autonomiei și de creștere a vizibilității pe plan național și internațional.

Apreciem că în perioada de referință, activitățile au fost realizate conform planificării inițiale, cu obținerea de rezultate care permit atingerea obiectivelor asumate prin contractul de finanțare aferent proiectului.

ETAPA I – 2015

Raportându-ne la activitățile propuse în planul de realizare a proiectului anexat contractului de finanțare, în prima etapă de raportare, 1 octombrie 2015 – 17 decembrie 2015, echipa de cercetare angajată în proiect a desfășurat, sub coordonarea directorului, activități care au urmărit, **promovarea proiectului, precum și demararea cercetării prin realizarea documentării preliminare și delimitarea cadrului conceptual.**

Promovarea proiectului s-a realizat prin intermediul următoarelor demersuri:

- Realizarea paginii web a proiectului pe site-ul oficial al instituției contractoare, Academia Națională de Informații "Mihai Viteazul";
- Prezentarea proiectului în cadrul unor conferințe naționale din domeniul studiilor de intelligence și securitate.

Procesul de cercetare în proiect a fost inițiat prin acoperirea următoarelor dimensiuni:

- Documentare teoretică pentru delimitarea cadrului conceptual
- Documentare pentru stabilirea corpului comun al declarațiilor/afirmațiilor despre riscurile de securitate națională furnizate de documente strategice și mass-media;
- Documentarea pentru stabilirea criteriilor de alegere a grupurilor-țintă;
- Documentarea pentru stabilirea bazelor de date și a publicațiilor de de specialitate de achiziționat (cărți, reviste).

1. Realizarea paginii web a proiectului (O1.1 - A1.1.2)

Prima activitate întreprinsă pentru realizarea obiectivului de promovare a proiectului a presupus postarea și actualizarea informațiilor privind identitatea proiectului PN-II-RU-TE-2014-4-1669, prin prezentarea succintă a acestuia pe pagina specială a site-ului oficial al Academiei Naționale de Informații „Mihai Viteazul” (<http://animv.ro/proiecte/>).

2. Prezentarea proiectului în cadrul unor conferințe în domeniul studiilor de intelligence și securitate (O1.1 - A1.1.1)

În realizarea obiectivului de promovare a proiectului, ne-am propus și valorificarea tuturor oportunităților oferite de evenimentele științifice din domeniul studiilor de intelligence și securitate la care membrii echipei de cercetare au luat sau vor lua parte, cât și

cele oferite de publicația științifică *Revista Română de Studii de Intelligence*, cu următoarele rezultate:

a. Prezentarea proiectului în cadrul unor conferințe:

În data de 17 octombrie 2015, a fost realizată prima prezentare publică a proiectului în panelul special pentru tineri cercetători organizat în cadrul conferinței anuale internaționale *Intelligence in the Knowledge Society*, centrată pe prezentarea orală a scopului și obiectivelor, activităților și rezultatelor preconizate în proiect, cu menționarea liniei de finanțare. Evenimentul este organizat de Academia Națională de Informații „Mihai Viteazul” prin Institutul Național de Studii de Intelligence, programul oficial fiind accesibil pe adresa următoare: <http://intelligencestudies.ro/programme.html>.

La 8 decembrie 2015, a fost realizată o prezentare a proiectului în cadrul simpozionului internațional anual organizat de Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate (CSSAS) al Universității Naționale de Apărare „Carol I” (UNAp „Carol I”), simpozion cu tema *Conflictele atipice ale secolului XXI*. Programul evenimentului este disponibil la adresa următoare: <http://cssas.unap.ro/ro/manifestari.htm>.

Dat fiind specificul evenimentelor menționate, scopul acestor prezentări, dincolo de promovarea proiectului, a fost cel de realizare a obiectivului de documentare pentru stabilirea criteriilor de alegere a grupurilor-țintă propuse în cercetarea sociologică. În același timp, ne-am propus să valorificăm aceste momente pentru identificarea unor posibili viitori respondenți în cadrul cercetării dezvoltate prin proiect, unul dintre grupurile de respondenți din eșantionul propus fiind format din reprezentanți ai structurilor și instituții din domeniul securității naționale.

b. Promovare prin publicații științifice:

Am publicat un articol de tip rezumat al proiectului în rubrica *Focus Academic* a *Revistei Române de Studii de Intelligence*, nr. 14/2015. Acesta prezintă coordonatele majore ale proiectului, precum și rezultatele propuse a fi obținute în urma cercetării științifice.

3. Documentare pentru stabilirea corpului comun al declarațiilor/afirmațiilor despre riscurile de securitate națională furnizate de documente strategice și mass-media (O1.2 – A.1.2.1)

Pornind de la premisa că percepțiile, comportamentele și reacțiile la risc sunt modelate de înțelegerea, corelarea și integrarea a două dimensiuni fundamentale, respectiv o dimensiune obiectivă și o dimensiune subiectivă, prin proiectul de cercetare ne-am propus utilizarea metodei de cercetare calitativă sortarea de tip Q, pentru a măsura și a defini cunoștințele, atitudinile și practicile privind riscurile de securitate națională ale românilor. În esență, sortarea de tip Q presupune ca o persoană să clasifice sau să ordoneze un set de stimuli în conformitate cu o normă explicită (condiție de instruire), de obicei, pe o scară de 5 trepte: de la sunt de acord (+5) până la nu sunt de acord (-5), cu scoruri pe scală furnizate pentru a ajuta participantul să reflecteze asupra sarcinii. Operațiunea de sortare este inevitabil subiectivă, în sensul că participantul sortează afirmațiile în funcție de preferințe și aprecieri personale. Prin comparație cu alte abordări sociologice, în cercetările care au la bază metoda sortării de tip Q, subiecții și variabilele studiate sunt inversați. Astfel, subiecții unui studiu de tip Q sunt afirmațiile, iar variabilele sunt reprezentate de respondenți.

Prin raportare la acest obiectiv al proiectului, prima etapă a presupus realizarea unui corpus de afirmații/ declarații despre riscurile de securitate națională extrase din documente strategice, precum și din conținuturi mass-media. În realizarea acestei activități, am urmărit acoperirea a doi piloni esențiali ca bazin de culegere a datelor:

- **documente strategice aplicabile domeniului securității naționale a României**
- **conținuturi mediatice reprezentative din spațiul național.**

Primul pas în activitatea noastră de documentare a presupus stabilirea definițiilor termenilor de specialitate utilizați în acest proiect, respectiv *risc*, *amenințare* și *vulnerabilitate*.

Pentru termenul principal, „risc de securitate”, am utilizat ca surse de informare: *Stanford Encyclopedia of Philosophy* (accesibil pe <http://plato.stanford.edu/entries/risk/>); Joseph Romm, *Defining National Security: The Nonmilitary Aspects*, Washington: Council on Foreign Relations, 1993; A. Wildavsky, K. Dake, *Theories of risk perception: Who fears what and why?*, *Daedalus*, Vol. 119, No. 4, Risk (Fall, 1990). Din analiza corelată a acestor surse, a rezultat că definiția acceptată a riscului este:

Riscul de securitate este evenimentul potențial a cărui manifestare ar conduce la afectarea gravă a funcționării normale a instituțiilor statului, a vieții și integrității fizice a cetățenilor și a organizării comunităților umane. Nivelul expunerii la risc este produsul între probabilitatea de producere a

evenimentului și gradul de vulnerabilitate al statului (intensitatea consecințelor pe care le-ar avea producerea evenimentului): $E(R) = P(A) \times V$ unde $E(R)$ este nivelul expunerii la Risc; $P(A)$ este probabilitatea de producere a evenimentului A și V este gradul de vulnerabilitate al statului.

Pornind de la această definiție, s-a impus documentarea definițiilor a doi termeni, **amenințare și vulnerabilitate**, care de cele mai multe ori se confundă cu riscul de securitate.

În primul rând, „amenințarea la adresa securității” este manifestarea de orice fel a unei intenții ostile din partea unui actor statal sau non-statal sau o secvență de evenimente naturale sau provocate de acțiunea omului care, pot avea, în cazul materializării, drept consecință afectarea gravă a funcționării normale a instituțiilor statului, a vieții și integrității fizice a cetățenilor și a organizării comunităților umane (sursa Jan Goldman, *Words of Intelligence: A Lexicon for the Intelligence Professional for the Domestic and Foreign Threat*. Lanham, MD: Scarecrow Press, 2011).

În cel de-al doilea rând, termenul de „vulnerabilitate de securitate” se distinge de ideea de amenințare prin faptul că reprezintă o caracteristică internă a statului, spre deosebire de amenințare, care este un factor exterior. Opusul unui sistem vulnerabil este un sistem rezilient, care are capacitatea de a absorbi șocurile (în cazul unei societăți șocuri politice, economice, sau naturale) fără ca acestea să îi afecteze capacitatea de își atinge obiectivele, desfășurându-și susținut activitatea pe termen lung (*Stockholm Resilience Center*, <http://www.stockholmresilience.org>).

Având ca referință aceste definiții, am efectuat activitatea de documentare pentru **stabilirea corpului comun al declarațiilor/afirmațiilor despre riscurile de securitate națională furnizate de documente strategice din România** prin analiza unor documente principale privind securitatea națională în România. În această primă etapă, cercetarea a fost centrată pe *Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2015-2019. O Românie puternică în Europa și în lume- SNAp (2015)*¹, document asumat la nivel național care exprimă viziunea strategică pentru domeniul securității naționale a României.

Având ca document de referință Strategia, activitatea pentru această etapă a proiectului a presupus identificarea și extragerea riscurilor și amenințărilor la adresa

---

¹Document oficial accesibil on-line la <http://www.presidency.ro/static/Strategia%20Nationala%20de%20Aparare%20a%20Tarii.pdf> (accesat 15 noiembrie 2015).

securității naționale a României, precum și a vulnerabilităților și disfuncționalităților cu impact asupra securității naționale a României, după cum urmează:

Riscuri și amenințări de securitate

- *pericolul unui război clasic, al unor agresiuni militare convenționale;*
- *penetrarea frontierelor;*
- *terorismul internațional având drept consecință provocarea de pierderi masive de vieți omenești și distrugeri materiale de mare amploare, accesul posibil la armele de distrugere în masă sporind consecințele acțiunilor grupărilor teroriste, finanțarea grupărilor teroriste care au acces la tehnologia modernă și se pot folosi de transferuri bancare și mijloace de comunicare rapide, de sprijinul criminalității transfrontaliere ori de sprijinul regimurilor corupte sau incapabile să guverneze democratic;*
- *proliferarea armelor de distrugere în masă având drept implicații accesul la astfel de mijloace devine tot mai ușor din punct de vedere tehnologic, unele state posesoare dezvoltă noi tipuri de mijloace de luptă, în timp ce se amplifică preocupările pentru perfecționarea mijloacelor de transport la țintă; evoluțiile doctrinare acreditează tot mai frecvent posibilitatea folosirii unor astfel de mijloace în cadrul operațiilor militare, precum și emergența unor entități non-statale în măsură să dobândească unele capacități de producere a armelor de distrugere în masă;*
- *dezvoltarea programelor de rachete balistice;*
- *conflictele regionale în contextul arealului strategic în care este situată România este încă bogat în conflicte locale, inter-etnice sau religioase, alături de alte stări tensionate, tendințe separatiste, dispute teritoriale și situații de instabilitate;*
- *proliferarea unor manifestări radicale, iredentiste sau extremiste care pot afecta drepturile și libertățile cetățenilor, coeziunea socială sau relațiile inter-etnice;*
- *criminalitatea transnațională organizată în contextul în care România este sursă, zonă de tranzit și destinație a unor activități criminale constând în: trafic ilegal de armament, muniții și explozivi; trafic de narcotice; migrație ilegală și trafic de ființe umane; trafic de produse contrafăcute; activități de spălare a banilor; alte aspecte ale criminalității economico-financiare;*
- *agresiunile informatice sau informaționale, generate preponderent din mediul internațional, dar și din cel intern;*
- *spionajul și alte acțiuni ostile ale unor servicii de informații, activitățile și preocupările informative ale unor actori non-statali orientate spre influențarea actului decizional, inclusiv a deciziei politice, a mass-media sau a opiniei publice;*
- *gestiunea ineficientă a treburilor publice, constând în negarantarea exercitării responsabile și eficiente a puterii, în deplin acord cu principiile democrației și cerințele respectării drepturilor omului, diminuarea capacității de aplicare a legii de către unele instituții ale statului; capacitatea administrativă redusă la nivel central și local; politizarea excesivă a unor instituții, atât la nivel local cât și național; corupția, cu implicații asupra funcționării instituțiilor statului și cu efecte negative asupra vieții cetățeanului; lipsa unui mecanism coerent de previziune, prognoză, programare, planificare, execuție și control care să susțină conducerea bugetară în sistem multianual și pe bază de rezultate, dezechilibre bugetare generate de decizii politice greșite;*

- *guvernarea ineficientă (dezechilibre bugetare generate de decizii politice greșite): efect al deficitului democratic și al corupției instituționale, subminează încrederea cetățenilor în instituțiile publice;*
- *fenomene grave, de natură geofizică, meteo-climatică ori asociată, provenind din mediu sau reflectând degradarea acestuia, inclusiv ca urmare a unor activități umane periculoase, dăunătoare sau iresponsabile: catastrofele naturale sau alte fenomene geo- sau meteo-climatică grave (cutremure, inundații, încălzirea globală și alte modificări bruște și radicale ale condițiilor de viață); tendința de epuizare a unor resurse vitale; catastrofele industriale sau ecologice, perturbarea vieții economico-sociale și poluarea gravă a mediului pe teritoriul național și în regiunile adiacente; posibilitatea crescută a producerii unor pandemii.*

Vulnerabilități și disfuncționalități

- *dependența accentuată de unele resurse vitale greu accesibile;*
- *tendențele negative persistente în plan demografic (tendențele demografice negative și procesul de îmbătrânire a populației), migrația masivă (degradarea coeziunii familiilor ca urmare a fenomenului de migrație, cu consecințe puternic negative asupra copiilor și tinerilor);*
- *nivelul ridicat al stării de insecuritate socială, persistența stării de sărăcie cronică și accentuarea diferențelor sociale;*
- *proporția redusă, fragmentarea și rolul încă insuficient al clasei de mijloc în organizarea vieții economico-sociale;*
- *fragilitatea spiritului civic și a solidarității civice;*
- *infrastructura slab dezvoltată și insuficient protejată (deficiențe în protecția și funcționarea infrastructurii critice);*
- *starea precară și eficiența redusă a sistemului de asigurare a sănătății populației (scăderea calității serviciilor publice de sănătate);*
- *carențele organizatorice, insuficiența resurselor și dificultățile de adaptare a sistemului de învățământ la cerințele societății (calitatea scăzută a sistemului de educație prin degradarea actului educațional, cu efecte directe asupra evoluției societății românești prin deprofesionalizarea acesteia);*
- *organizarea inadecvată și precaritatea resurselor alocate pentru managementul situațiilor de criză;*
- *angajarea insuficientă a societății civile în dezbateră și soluționarea problemelor de securitate.*

În etapa următoare a cercetării, acest set de afirmații a fost analizat în conjuncție cu setul de declarații/ afirmații despre **riscurile de securitate națională extras din conținuturile mediatice** relevante pentru cercetarea de față. Astfel, pentru pilonul doi de analiză, respectiv cel al conținuturilor mediatice, am avut în vedere reiterarea procesului aplicat pentru pilonul anterior prin **identificarea și extragerea unui set de declarații/ afirmații despre riscurile de securitate națională.**

Premisa de la care am plecat în includerea conținuturilor mediatice în analiză a fost aceea că în contextul actual, mass-media reprezintă mijlocul de comunicare socială dominant, care propune receptării un flux continuu de date, fapte și idei și, în paralel cu informațiile transmise, semnificații prin prisma cărora configurează o imagine despre lume. Mass-media sunt cele care definesc realitatea prin intermediul știrii, al comentariului și al ficțiunii, iar procesele firești de selecție și ierarhizare determină ceea ce este inclus și ceea ce este exclus, impun anumite evenimente și omit alte evenimente. Dincolo de faptul că deschid „ferestre spre lume”, oferind perspective selective, mass-media interpretează, propun cadre explicative explicite sau implicite, bazate pe asocieri de idei, imagini cu semnificații latente, raționamente cauzale ”firești”. În egală măsură, mass-media clasifică și etichetează, realizând distincții între ceea ce este normal și deviant, acceptabil sau inacceptabil, nomic sau anomic. Capitalul simbolic al mijloacelor de comunicare în masă derivă din capacitatea de a da nume lucrurilor și de a oferi o listă variabilă de sensuri, procesul devenind similar funcției de stabilire a agendei. Influența mass-media este așadar un dat care se resimte, în mod cognitiv, cultural și cumulativ și asupra reprezentărilor asupra riscului de securitate națională.

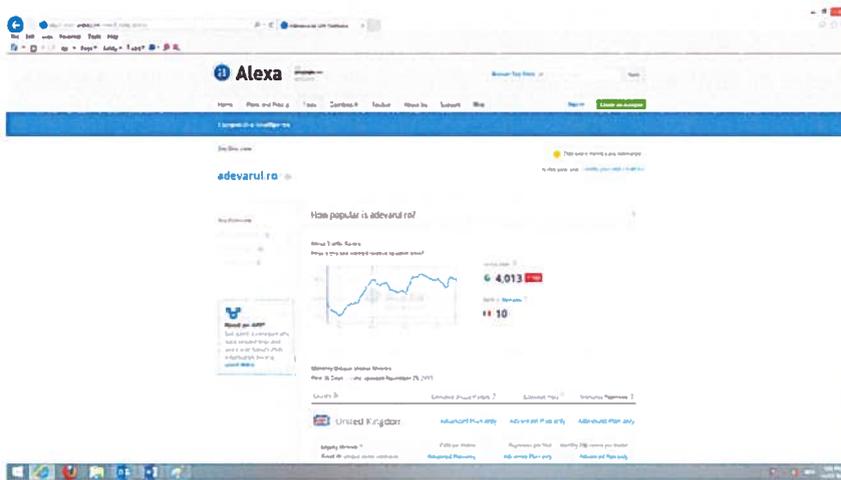
Plecând de la aceste considerații, am realizat **un eșantion cuprinzând cinci unități de analiză din mass-media românești**. În stabilirea criteriilor de selectare a acetui eșantion pe baza căruia să efectuăm analiza calitativă de conținut, am avut în vedere impactul respectivului medium la nivelul percepției publice din România (vizând în cercetare să selectăm acele mass media care au impactul probabil cel mai ridicat). În acest sens, am efectuat o documentare asupra datelor privind gradul de utilizare și de vizibilitate pe internet a mass-media din România, apelând la informațiile privind *reputația și trafic rank-ul Alexa* (<http://www.alex.com>), care măsoară popularitatea unui site cu accent pe trafic sau vizibilitate, folosind un algoritm de calcul complex și acordând valori de la unu până la un milion, inclusiv pe baza numărului de site-uri existente. Reputația on-line a unui site web este definită de totalitatea informațiilor publicate pe internet cu privire la respectivul site. Tot Alexa oferă date privind reputația, creșterea acesteia determinând și creșterea trafic rank-ului.

Folosind acest instrument de lucru, am stabilit un eșantion format din cinci unități media de documentare pe site-ul cărora am realizat o analiză de conținut având ca obiectiv selectarea afirmațiilor privind riscurile de securitate națională și realizarea unui corpus comun

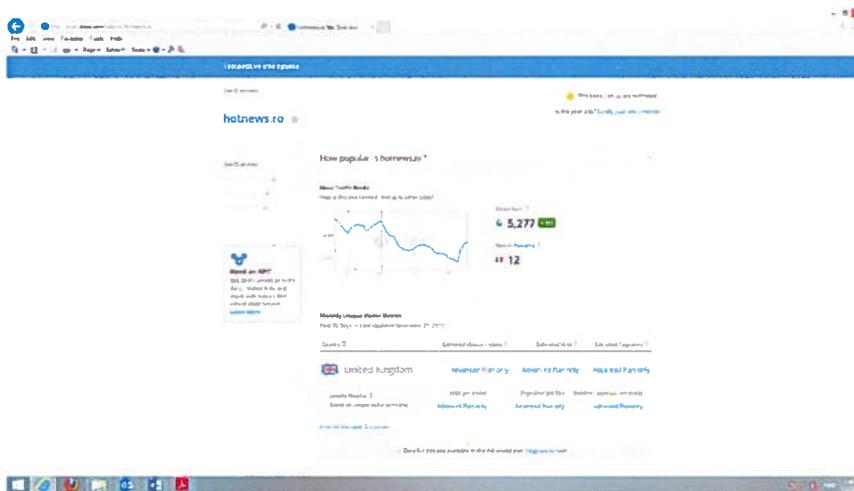
al declarațiilor/afirmațiilor despre riscurile de securitate națională (prin raportare la cele extrase din documentele strategice).

Unitățile media selectate au fost: Adevărul.ro, Hotnews.ro, Libertatea.net, Realitatea.net și Știrileprotv.ro.:

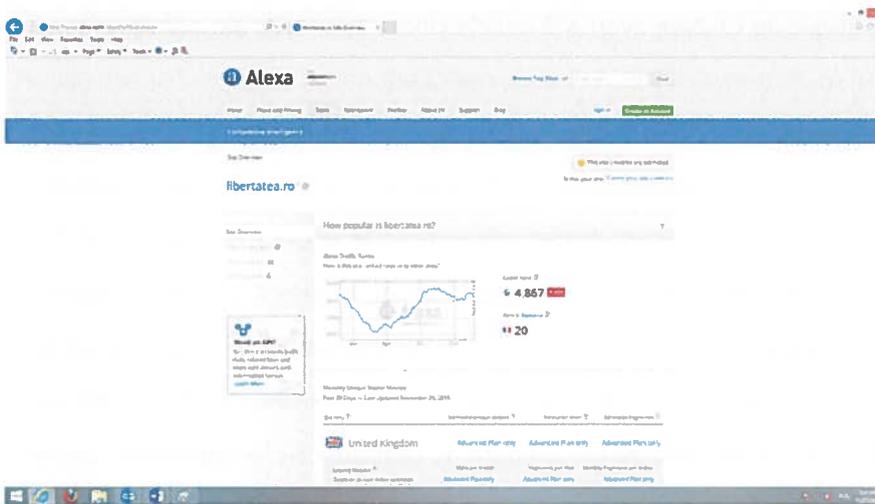
a. Adevărul.ro

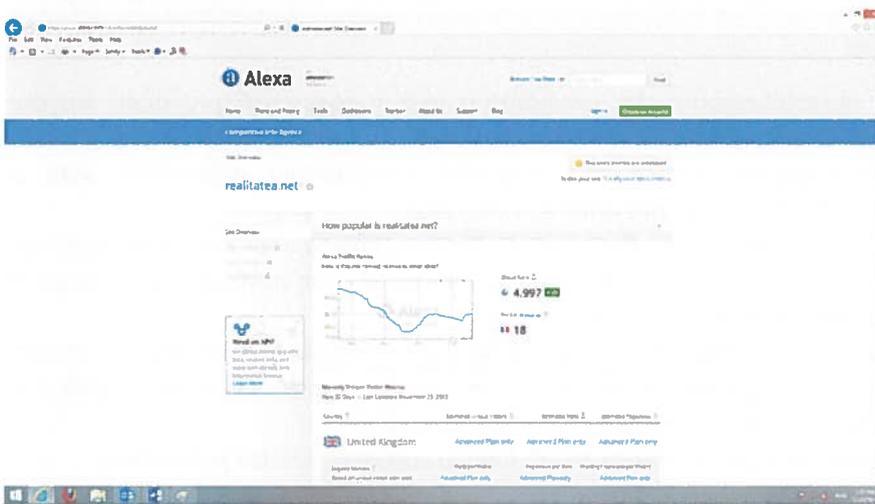
b. Hotnews.ro

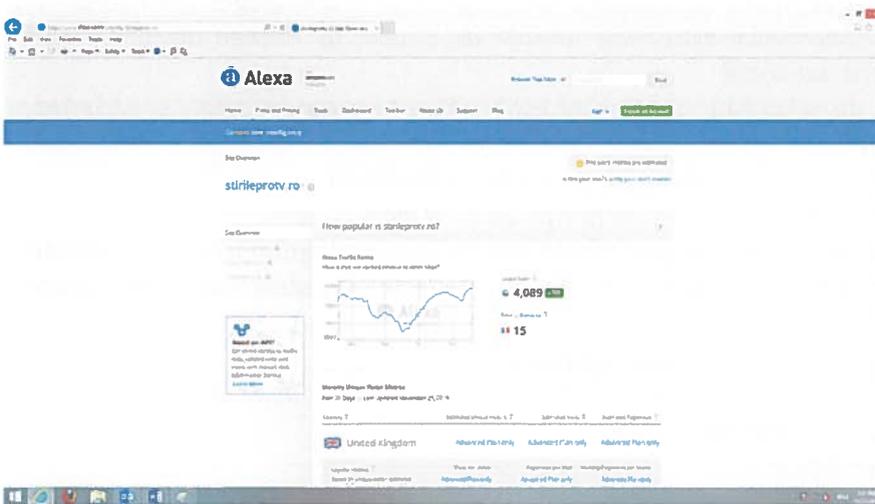
c. Libertatea.net

d. Realitatea.net

e. Știrileprotv.ro

Utilizând o strategie de căutare avansată în cele cinci adrese URL ale unităților media selecționate (adevarul.ro, hotnews.ro, libertatea.ro, realitatea.net, stirileprotv.ro), am aplicat sintagmele de căutare pe baza cuvintelor-cheie "risc de securitate națională", "amenințare de securitate națională", "risc de securitate regională", "amenințare de securitate regională", pentru perioada: 01.01.2015-31.12.2015. Astfel, am constituit o bază de date cu 453 de articole selecționate ca fiind reprezentative pentru perioada de referință, din analiza cărora a rezultat un set de 49 de afirmații referitoare la riscuri și amenințări la adresa securității naționale, vehiculate în mass-media. Acestea au fost ulterior coroborate cu setul de afirmații rezultat din analiza documentelor strategice în etapa de realizare a chestionarului, demers care a vizat eliminarea redundanțelor și acoperirea tuturor valențelor conceptuale implicate de percepția socială privind riscurile de securitate națională. Setul de afirmații brute rezultate cuprinde următoarele:

1. *Acțiunile destabilizatoare din vecinătatea estică generează provocări majore pentru securitatea spațiului euro-atlantic, creând instabilitate regională și posibile fenomene negative, printre care migrație, criminalitate organizată, însă și afectarea potențialului de dezvoltare economică*
2. *Acțiunile informative ostile, care au în vedere dezvoltarea unor puncte de sprijin pe teritoriul național, în special în scop de influență, pot obstructiona proiectele strategice ale României și deciziile în stat*
3. *Amenințările cibernetice lansate de entități ostile, statale sau non-statale, asupra infrastructurilor informaționale de interes strategic ale instituțiilor publice și companiilor, de interes pentru securitatea națională*
4. *Amenințarea balistică la adresa NATO fiind în creștere, vizează și România*
5. *Amenințarea cibernetică la adresa țărilor și companiilor*
6. *Amenințarea provenită din partea Rusiei*
7. *Atacurile cibernetice desfășurate de grupări de criminalitate cibernetică sau atacurile cibernetice extremiste lansate de grupuri de hackeri afectează direct securitatea națională*
8. *Climatul de securitate din flancul estic influențează stabilitatea și securitatea regională*
9. *Comiterea unor atacuri teroriste pe teritoriul României*
10. *Corupția la nivelul factorilor de decizie de nivel înalt*
11. *Corupția afectează buna guvernare, decizia în folosul cetățenilor și comunităților*
12. *Corupția generează prejudicii economice și afectează potențialul de dezvoltare a țării*
13. *Corupția în administrația publică locală*
14. *Corupția slăbește încrederea în actul de justiție și în instituțiile statului*
15. *Corupția vulnerabilizează statul*
16. *Defrișările ilegale*

17. *Distorsiunile de pe piețele energetice și proiectele concurente ale unor actori statali sau non-statali afectează eforturile României de asigurare a unui nivel suficient al securității energetice*
18. *Fluxurile migraționiste care afectează Europa*
19. *Hasosul din sistemul de sănătate generat de implementarea defectuoasă a sistemului informatic pentru serviciile medicale și farmaceutice*
20. *Impactul terorismului asupra turismului internațional*
21. *Infraționalitatea cibernetică*
22. *Instabilitatea regională limitează capacitatea României de promovare a intereselor strategice, cu precadere a celor privind susținerea parcursului european al Republicii Moldova*
23. *Instalarea scutului anti-rachetă la Deveselu și operaționalizarea bazei militare*
24. *Internetul a devenit un vector de propagandă, radicalizare și recrutare pentru terorismul jihadist, dar și pentru celulele de extremă dreaptă*
25. *În plan extern, persistența corupției are impact negativ asupra credibilității și imaginii țării*
26. *Lipsa culturii de securitate și a gândirii critice a decidenților politici*
27. *Lipsa de profesionalism și corupția din sistemul medical*
28. *Migrația personalului medical specializat în spațiul european din motive financiare; lipsa de personal medical mai ales în zonele rurale ale țării*
29. *Modificările repetate în legislația penală îngreunează pedepsirea infractorilor*
30. *Necesitatea îmbunătățirii cadrului normativ pentru a pune în acord nevoia de securitate cu apărarea drepturilor și libertăților individului*
31. *Nerealizarea obiectivelor de dezvoltare ale României poate fi generată de persistența dificultăților economice, proliferarea economiei subterane și a corupției, evaziunea fiscală, precaritatea infrastructurii, dar și de factori externi precum perpetuarea decalajelor de dezvoltare la nivelul Uniunii Europene și gradul scăzut de rezistență față de turbulențele majore de pe piețele externe, mai ales pe zona financiar-bancară*
32. *Nerealizarea obiectivelor de dezvoltare ale României poate fi generată de persistența dificultăților economice, proliferarea economiei subterane și a corupției, evaziunea fiscală, precaritatea infrastructurii*
33. *Perpetuarea conflictelor înghețate din regiunea Mării Negre și instabilitatea din Balcanii de Vest creează presiuni suplimentare asupra României*
34. *Prezența pe teritoriul României a unor cetățeni suspecti de terorism și apartenență la Daesh*
35. *Probleme în sistemul sanitar: se refuză dreptul la tratament din cauza funcționării deficitare a sistemului informatic*
36. *Propaganda teroristă și extremistă*
37. *Radicalizarea entităților extremiste prezente pe teritoriul țării.*
38. *Radicalizarea unor cetățeni străini aflați pe teritoriul României și activități de prozelitism, propagandă derulate de aceștia*
39. *Riscurile cu probabilitate redusă, dar cu impact major: confruntări militare de joasă intensitate, dar persistente în timp, fluxuri migratorii generate de catastrofe naturale, pandemii, dezastre ecologice*
40. *Riscul de abuz în privința respectării dreptului la viață privată și protejarea datelor personale*

41. *Riscuri de natură socială persistă pe fondul unor tendințe cum ar fi declinul demografic, emigrația populației active, degradarea factorilor de mediu, al deficiențelor din sistemele naționale de sănătate, educație și asistență socială, dar și al distorsiunilor pe piața muncii*
42. *Riscurile la adresa securității economice a României*
43. *Risipirea banului public și corupția sunt vulnerabilități la adresa siguranței naționale*
44. *Tendința expansionistă a politicii externe a Rusiei și ușurința cu care pot fi ocupate poziții în zona Baltică sau în Europa de est*
45. *Tensiunile inter-etnice și dezechilibrele regionale în statele din proximitate pot conduce la declanșarea unor conflicte regionale*
46. *Terorismul generat de filierele Al Qaeda și ISIS pe teritoriul României.*
47. *Terorismul greșit pe sentimentul antiamerican cultivat în Europa*
48. *Terorismul și proliferarea armelor de distrugere în masă perpetuarea conflictelor înghețate din regiunea Mării Negre*
49. *Traficul de droguri de mare risc*

4. Documentarea pentru stabilirea criteriilor de alegere a grupurilor-țintă (O1.3 – A1.3.2)

Activitatea din perioada de referință a presupus și **stabilirea criteriilor de alegere a eșantionului de respondenți** (setul P). Raportându-ne la opțiunea pentru o metodă de cercetare calitativă și la nevoile de cercetare desprinse din obiectivele proiectului, am optat pentru un eșantion diversificat de respondenți pentru a acoperi o gamă cât mai largă a populației române. Sursele de informare folosite în fundamentarea modalității de stabilire a unui eșantion diversificat au fost: Francois de Singly, Alain Blanchet, Anne Gotman, Jean-Claude Kaufman, *Ancheta și metodele ei: chestionarul, interviul de producere a datelor, interviul comprehensiv*, Editura Polirom, Iași, 1998; și Gary King, Robert O. Keone, Sidney Verba, *Designing Social Inquiry*, Princeton University Press, 1994.

Potrivit acestor autori, alcătuirea eșantionului diversificat suferă o dublă constrângere: necesitatea unui contrast maxim al indivizilor, dublată de necesitatea unui număr semnificativ de unități de analiză. Trebuie luate în considerare în primul rând variabilele strategice legate de tema de cercetare propusă. Din acest motiv, ne-am propus stabilirea unui eșantion de 100 de respondenți reprezentativi pentru populația activă din punct de vedere economic și politic, luând în considerare și variabilele descriptive clasice de poziționare. Astfel am stabilit următoarele **criterii de selecție** pe care le vom aplica în etapa următoare în alegerea eșantionului reprezentativ (setul P):

- mediul profesional de apartenență (academic, civic/ONG, guvernamental/structuri și instituții din domeniul securității naționale precum și mediul de afaceri privat);

- nivelul de cunoaștere al domeniului securității naționale (noncunoaștere-cunoaștere);
- vârsta (caracterul activ din punct de vedere economic și politic - 25-45 de ani);
- genul (respectarea principiului egalității de gen).

5. Documentarea pentru stabilirea bazelor de date și a publicațiilor de specialitate de achiziționat (cărți, reviste) (O1.3 – A1.3.1)

Una dintre condițiile atingerii obiectivului de creare a unui nucleu de expertiză pe linia percepției sociale asupra riscului ca subdomeniu al analizei de risc este dată de identificarea unor metode de analiză (cu potențial de valorificare la nivel național și regional) prin conectarea și valorificarea rezultatelor activității de cercetare a specialiștilor internaționali din domeniul analizei de risc.

În acest sens, ne-am propus și am realizat activitatea de documentare pentru stabilirea listelor de publicații de specialitate care propuse pentru achiziționare în următoarea etapă de raportare. Selectarea acestor titluri s-a realizat după o atentă evaluare și o corelare cu nivelul bugetului prevăzut pentru această activitate.

Listele rezultate din această activitate de documentare au fost:

a. baze de date

SpringerLink Journals
 ProQuest Central
 Oxford Journals
 SAGE Journals HHS Collection
 Cambridge Journals
 Tandfonline
 Ideas Repec

b. cărți și volume colective

Bammer, Gabriele, Smithson Michael (edit.), (2008) *Uncertainty and Risk. Multidisciplinary Perspectives*, Earthscan Londra.

Bracken, Paul et. al. (coord.), (2008) *Managing Strategic Surprise. Lessons from Risk Management and Risk Assessment*, Cambridge University Press.

Brasfield, Andrew D., (2009) *Forecasting Accuracy and Cognitive Bias in The Analysis of Competing Hypotheses*, Department of Intelligence Studies, Mercyhurst College, Erie.

Breakwell, Glynis M., (2007), *The Psychology of Risk*, Cambridge University Press.

Heuer, Richards J., Jr., Pherson, Randolph H, (2011) *Structured analytic techniques for intelligence analysis*, CQ Press, Washington DC.

Hopkin, Paul, (2013) *Risk management*, Editura Kogan Page, Londra.

Hyunyi Cho, Reimer Torsten, McComas Katherine A. (Anne) (2014) *The SAGE Handbook of Risk Communication* 1st Edition, SAGE Publications, Inc; UK

Kahnemann, D. & P. Slovic and A. Tversky (Eds.), *Judgement under uncertainty: Heuristics and biases*. New York: Cambridge University Press.

Krueger, Bankoff, Orlowski. (2015) *Cultures and Disasters. Understanding Cultural Framings in Disaster Risk Reduction*, Routledge, UK.

Lundgren Regina E. McMakin Andrea H (2013) *Risk Communication: A Handbook for Communicating Environmental, Safety, and Health Risks*, 5th Edition, Wiley and Sons, US

Morgan M. Granger, Fischhoff Baruch, Bostrom Ann, Atman Cynthia J. (2001) *Risk Communication. A Mental Models Approach*, Cambridge University Press, UK

O'Hair Dan, Friedrich Gustav W., Dixon Lynda Dee (2010) *Strategic Communication in Business and the Professions* 7th Edition, Pearson, US

Peltier Thomas R., (2005) *Information Security Risk Analysis*, Auerbach, Boca Raton, Londra, New York, Washington, D.C., Taylor & Francis e-Library.

Sellnow Timothy L., Ulmer Robert R., Seeger Matthew W., Littlefield Robert (2009) *Effective Risk Communication: A Message-Centered Approach* (Food Microbiology and Food Safety) Springer, US

Slovic P. (2000). *The perception of risk*, London: Earthscan.

Stehr Nico, (2001) *The Fragility of Modern Societies. Knowledge and Risk in the Information Age*, SAGE Publications, Londra.

Wright, G. & P. Ayton (Eds.). *Subjective Probability*, Chichester: John Wiley & Sons Ltd.

c. publicații de specialitate

Risk Analysis. An International Journal – publicație oficială a Societății pentru analiza de risc (Society for Risk Analysis din SUA)

Journal of Risk and Governance – publicație editată de profesor Dr. Matthias Beck, Queen's University Management School și Queen's University Belfast Belfast, UK, accesibilă contra cost pe <http://www.tandfonline.com/loi/rjrr20#.VmAdHZN63IU>

Journal of Risk and Uncertainty – accesibil contra cost pe <http://www.springer.com/economics/economic+theory/journal/11166> și pe <https://ideas.repec.org/s/kap/jrisku.html>

Journal of Risk Research – publicație oficială a departamentelor Europa și Japonia a Societății pentru Analiza de Risc, accesibilă contra cost pe <http://www.tandfonline.com/toc/rjrr20/current#.VmAbg5N63IU>

Law, probability and risk – publicație editată în colecția Oxford Journals accesibilă contra cost pe <http://lpr.oxfordjournals.org/>

Risk, Hazard and Crisis in Public Policy – publicație editată de Policy Studies Organization accesibilă contra cost pe <http://onlinelibrary.wiley.com/journal/10.1002/%28ISSN%291944-4079>

ETAPA II – 2016

În cea de-a doua etapă a proiectului, **ianuarie 2016-decembrie 2016**, echipa de cercetare din proiect, sub coordonarea directorului de proiect, a continuat implementarea activităților circumscrise planului de realizare a proiectului, care au vizat perfecționarea abilităților de cercetare aplicată și creșterea performanței în cercetare, crearea unui nucleu de expertiză în domeniul analizei de risc, precum și promovarea proiectului și diseminarea rezultatelor parțiale ale cercetării. O atenție deosebită a fost acordată creării unor oportunități de dezvoltare a autonomiei și de creștere a vizibilității pe plan național și internațional în domeniul de referință al studiilor sociale. De asemenea, în contextul unei dinamici de personal accentuate, materializate prin demisia unui membru din cadrul instituției și intrarea în concediu de îngrijire a copilului a unui alt membru, o preocupare constantă a fost reprezentată de asigurarea resursei umane specializate pentru implementarea proiectului conform planului de activități asumat, sens în care au fost realizate o serie de schimbări ale echipei de proiect, aspecte care au reclamat un interval de timp necesar acomodării cu cerințele proiectului și cu activitățile planificate pentru etapa a II-a.

Pentru perfecționarea abilităților de cercetare prin implicarea în activitatea de cercetare sociologică, activitățile subsumate au vizat:

- Alegerea eșantionului de respondenți format din patru grupe reprezentând mediului academic, privat, civic (ONG) și instituțional (structuri și instituții din domeniul securității naționale);
- Elaborarea chestionarului cu ajutorul softului FlashQ și centralizarea răspunsurilor.

Pentru creșterea performanței în cercetare și crearea unui nucleu de expertiză în domeniul analizei de risc, activitățile echipei de proiect au vizat:

- Demararea procedurilor de achiziționare a software-ului de analiză de risc Analytica – Lumina Decision Systems;
- Achiziționarea de cărți de specialitate publicate în spațiul occidental și achiziționarea unor consumabile de laborator.

Pentru promovarea proiectului și diseminarea rezultatelor parțiale ale cercetării, activitățile au urmărit:

- Organizarea unei mese rotunde destinate promovării proiectului REACT în rândul reprezentanților celor patru grupuri țintă –martie 2016;
- Organizarea unei mese rotunde pe tematica analizei de risc –octombrie 2016.

Pentru crearea unor oportunități de dezvoltare a autonomiei și de creștere a vizibilității pe plan național și internațional, activitățile derulate au vizat:

1. Participarea membrilor echipei de cercetare la conferințe internaționale în domeniul studiilor de intelligence și securitate, pe tematici circumscrise ariei de cercetare propuse în proiect;
2. Publicarea de studii de specialitate în publicații științifice recunoscute în domeniul studiilor de intelligence și securitate, care să disemineze rezultatele parțiale ale cercetării realizate în proiectul REACT.

1. Alegerea eșantionului de respondenți format din patru grupe reprezentând mediului academic, privat, civic (ONG) și instituțional (structuri și instituții din domeniul securității naționale) (O2.1 – A2.1.1)

În baza rezultatelor obținute în cadrul activității A1.3.2 – O1.3 din etapa anterioară, activitatea din perioada de referință a presupus **realizarea bazei de date** cu datele de contact ale reprezentanților eșantionului de respondenți (setul P), aferent celor patru grupe delimitate anterior:

- mediul academic – 25 de reprezentanți
- mediul privat: 25 de reprezentanți
- mediul civic (ONG) – 25 de reprezentanți
- mediul instituțional, reprezentat prin structuri și instituții din domeniul securității naționale – 25 de reprezentanți.

2. Elaborarea chestionarului cu ajutorul softului FlashQ și centralizarea răspunsurilor (O2.1 – A2.1.2)

Continuând cercetarea derulată în cadrul activității A.1.2.1 din cadrul obiectivului O1.2, aferent primei etape a proiectului, în perioada de referință am realizat **coroborarea și rafinarea afirmațiilor extrase în urma analizei documentelor strategice și a conținuturilor media**. Materialul brut rezultat inițial prin extragerea de afirmații din documentele strategice,

respectiv din conținuturile media a fost supus unei analize pentru eliminarea redundanțelor și acoperirea tuturor valențelor conceptuale. A rezultat un eșantion de 68 de afirmații referitoare la riscuri și amenințări la adresa securității naționale care vor fi incluse în chestionarul trimis respondenților pentru realizarea sortării de tip Q. Eșantionul cuprinde următoarele afirmații despre securitatea națională a României:

1. Abuzuri în privința respectării dreptului la viață privată și protejarea datelor personale.
2. Acțiunile destabilizatoare din vecinătatea estică generează provocari majore pentru securitatea spațiului euro-atlantic, creând instabilitate regională și alte fenomene negative, printre care migrație, criminalitate organizată și afectarea potențialului de dezvoltare economică.
3. Acțiunile informative ostile, care au în vedere dezvoltarea unor puncte de sprijin pe teritoriul național, în special în scop de influență, pot obstructiona proiectele strategice ale României și deciziile în stat.
4. Amenințarea balistică în creștere la adresa NATO vizează și România.
5. Amenințarea provenită din partea Rusiei.
6. Amenințările cibernetice lansate de entități ostile, statale sau non-statale asupra infrastructurilor informaționale de interes strategic ale instituțiilor publice și companiilor de interes pentru securitatea națională.
7. Angajarea insuficientă a societății civile în dezbateră și soluționarea problemelor de securitate.
8. Apariția de entități non-statale în măsură să dețină capacități de producere a armelor de distrugere în masă.
9. Atacurile cibernetice desfășurate de grupări de criminalitate cibernetică sau atacurile cibernetice extremiste lansate de grupuri de hackeri.
10. Capacitatea administrativă redusă la nivel central și local.
11. Carențele organizatorice, insuficiența resurselor și dificultățile de adaptare a sistemului de învățământ la cerințele societății.
12. Catastrofele industriale sau ecologice, având ca efect poluarea gravă a mediului pe teritoriul național și în regiunile adiacente și perturbarea vieții economico-sociale.

13. Catastrofele naturale sau alte fenomene geo-/meteo-climatice grave (cutremure, inundații, încălzirea globală și alte modificări bruște și radicale ale condițiilor de viață).
14. Comiterea unor atacuri teroriste pe teritoriul României.
15. Conexiunile dintre terorism și criminalitatea transfrontalieră.
16. Conflictelor regionale din arealul strategic în care este situată România care generează stări tensionate, tendințe separatiste, dispute teritoriale și instabilitate.
17. Corupția afectează buna guvernare, decizia în folosul cetățenilor și comunităților.
18. Corupția generează prejudicii economice și afectează potențialul de dezvoltare a țării.
19. Corupția slăbește încrederea în actul de justiție și în instituțiile statului.
20. Corupția vulnerabilizează statul.
21. Defrișările ilegale.
22. Dependența accentuată de unele resurse vitale greu accesibile.
23. Dezvoltarea programelor de rachete balistice.
24. Fluxurile migraționiste care afectează Europa.
25. Fragilitatea spiritului civic și a solidarității civice.
26. Gestionarea ineficientă a treburilor publice.
27. Guvernarea ineficientă (dezechilibre bugetare generate de decizii politice greșite): efect al deficitului democratic și al corupției instituționale, subminează încrederea cetățenilor în instituțiile publice.
28. Haosul din sistemul de sănătate generat de implementarea defectuoasă a sistemului informatic pentru serviciile medicale și farmaceutice.
29. Impactul terorismului asupra turismului internațional.
30. Infrastructura slab dezvoltată și insuficient protejată (deficiențe în protecția și funcționarea infrastructurii critice).
31. Instabilitatea regională limitează capacitatea României de promovare a intereselor strategice, cu precădere a celor privind susținerea parcursului european al Republicii Moldova.
32. Instalarea scutului anti-racheta la Deveselu și operaționalizarea bazei militare.

33. Internetul a devenit un vector de propagandă, radicalizare și recrutare pentru terorismul jihadist, dar și pentru celulele de extremă dreaptă.
34. În plan extern, persistența corupției are impact negativ asupra credibilității și imaginii țării.
35. Lipsa culturii de securitate și a gândirii critice a decidenților politici.
36. Lipsa de profesionalism și corupția din sistemul medical.
37. Lipsa unui mecanism coerent de previziune, prognoză, programare, planificare, execuție și control care să susțină conducerea bugetară în sistem multianual și pe bază de rezultate, dezechilibre bugetare generate de decizii politice greșite.
38. Manifestări radicale și extremiste care pot afecta drepturile și libertățile cetățenilor, coeziunea socială sau relațiile inter-etnice.
39. Migrația masivă a forței de muncă din România având ca efect degradarea coeziunii familiilor ca urmare a fenomenului de migrație, cu consecințe puternic negative asupra copiilor și tinerilor.
40. Migrația personalului medical specializat în spațiul european din motive financiare; lipsa de personal medical mai ales în zonele rurale ale țării.
41. Modificările repetate în legislația penală îngreunează pedepsirea infractorilor.
42. Nivelul ridicat al stării de insecuritate socială, persistența stării de sărăcie cronică și accentuarea diferențelor sociale.
43. Organizarea inadecvată și precaritatea resurselor alocate pentru managementul situațiilor de criză.
44. Penetrarea frontierelor.
45. Pericolul unui război clasic - agresiuni militare convenționale.
46. Politizarea excesivă a unor instituții, atât la nivel local cât și național.
47. Posibilitatea crescută a producerii unor pandemii.
48. Posibilitatea folosirii armelor de distrugere în masă în cadrul operațiilor militare.
49. Posibilul acces la arme de distrugere în masă sporește consecințele acțiunilor grupărilor teroriste.
50. Prezența pe teritoriul României a unor cetățeni suspecți de terorism și apartenență la Daesh.

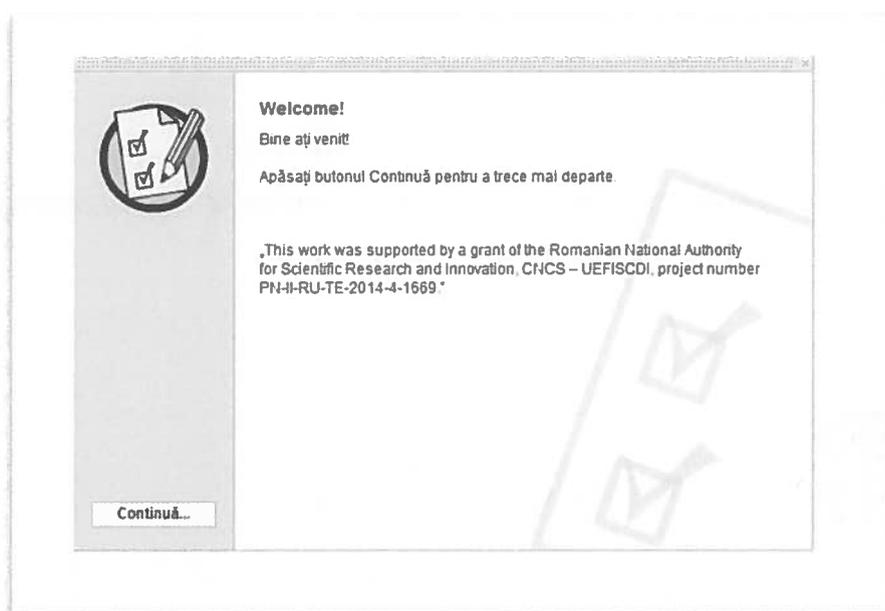
51. Probleme în sistemul sanitar: se refuză dreptul la tratament din cauza funcționării deficitare a sistemului informatic.
52. Propaganda teroristă și extremistă.
53. Proporția redusă, fragmentarea și rolul încă insuficient al clasei de mijloc în organizarea vieții economico-sociale.
54. Radicalizarea entităților extremiste prezente pe teritoriul țării.
55. Radicalizarea unor cetățeni străini aflați pe teritoriul României și activități de prozelitism, propagandă derulate de aceștia.
56. Riscurile la adresa securității economice a României.
57. România este destinația acțiunilor de criminalitate transnațională organizată (trafic ilegal de armament, muniții și explozivi; trafic de narcotice; migrație ilegală și trafic de ființe umane; trafic de produse contrafăcute; activități de spălare a banilor).
58. România este sursă a acțiunilor de criminalitate transnațională organizată (trafic ilegal de armament, muniții și explozivi; trafic de narcotice; migrație ilegală și trafic de ființe umane; trafic de produse contrafăcute; activități de spălare a banilor).
59. România este zonă de tranzit a acțiunilor de criminalitate transnațională organizată (trafic ilegal de armament, muniții și explozivi; trafic de narcotice; migrație ilegală și trafic de ființe umane; trafic de produse contrafăcute; activități de spălare a banilor).
60. Situația din piețele energetice și proiectele concurente ale unor actori statali sau non-statali afectează eforturile României de asigurare a unui nivel suficient al securității energetice.
61. Spionajul și alte acțiuni ostile ale unor servicii de informații, activitățile și preocupările informative ale unor actori non-statali orientate spre influențarea actului decizional, inclusiv a deciziei politice, a mass-media sau a opiniei publice.
62. Starea precară și eficiența redusă a sistemului de asigurare a sănătății populației (scăderea calității serviciilor publice de sănătate).
63. Tendința expansionistă a politicii externe a Rusiei și precedentul creat de ocuparea Crimeii.
64. Tendințele demografice negative și procesul de îmbătrânire a populației.
65. Terorismul generat de filierele Al Qaeda și Daesh pe teritoriul României.
66. Terorismul grefat pe sentimentul antiamerican cultivat în Europa.

67. Terorismul internațional având drept consecințe provocarea de pierderi masive de vieți omenești și distrugeri materiale de mare amploare.

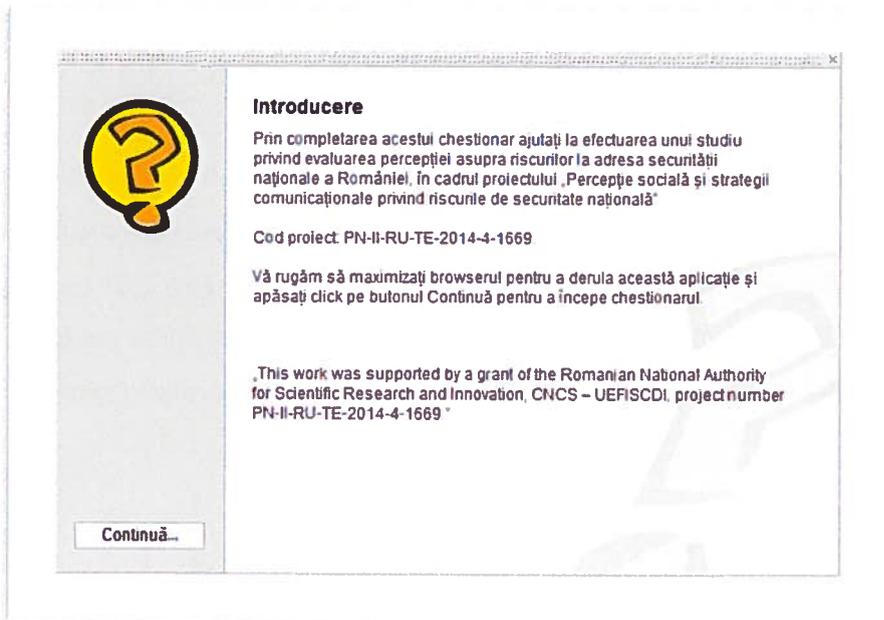
68. Traficul de droguri.

Pe baza acestor afirmații, am construit chestionarul cu ajutorul software-ului FlashQ, ce va fi trimis respondenților pentru colectarea răspunsurilor. Completarea chestionarului presupune sortarea afirmațiilor de către respondenți în funcție de modalitatea în care percep riscurile la adresa securității naționale, prin parcurgerea a cinci pași, exemplificați mai jos:

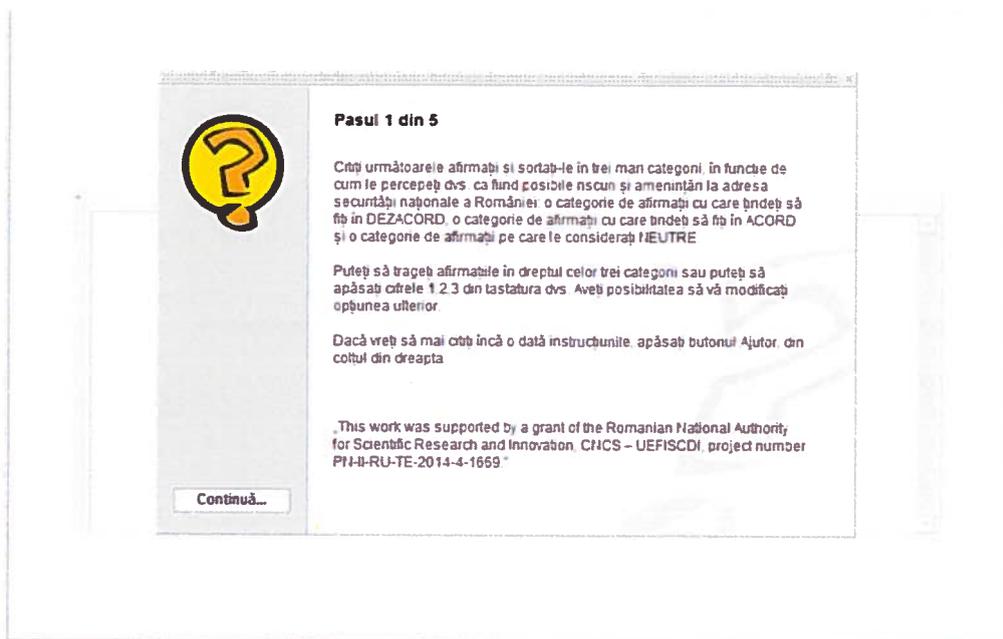
Ecranul 1: Mesaj de bun-venit, deschiderea aplicației și acknowledgment privind finanțarea proiectului

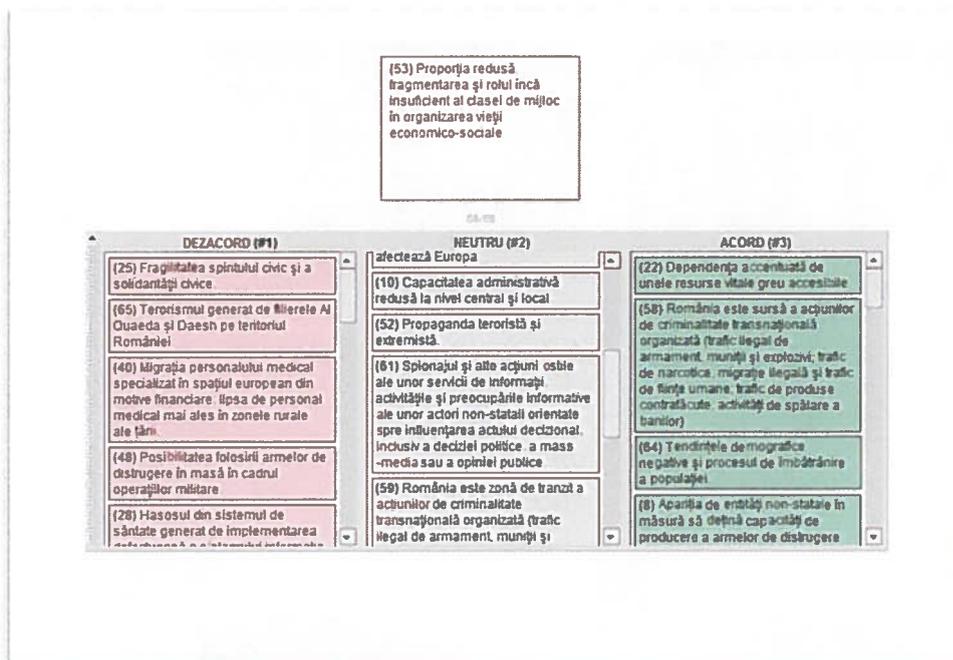
Ecranul 2: Introducere în problematica studiului

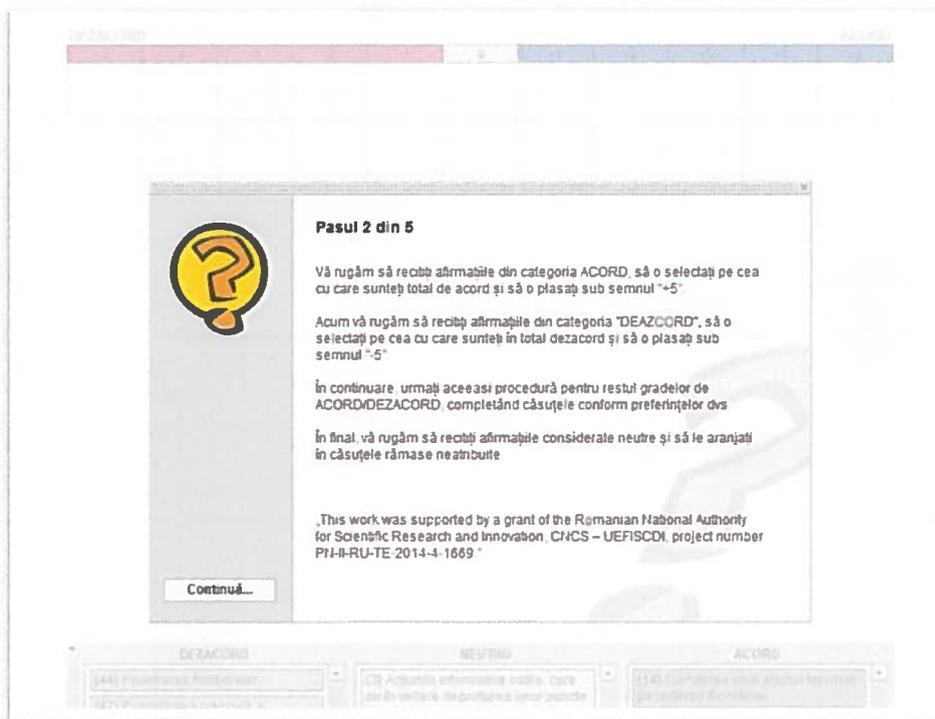
Ecranul 3: Pasul 1 – sortarea primară a afirmațiilor în funcție de criteriul ACORD - DEZACORD – NEUTRU

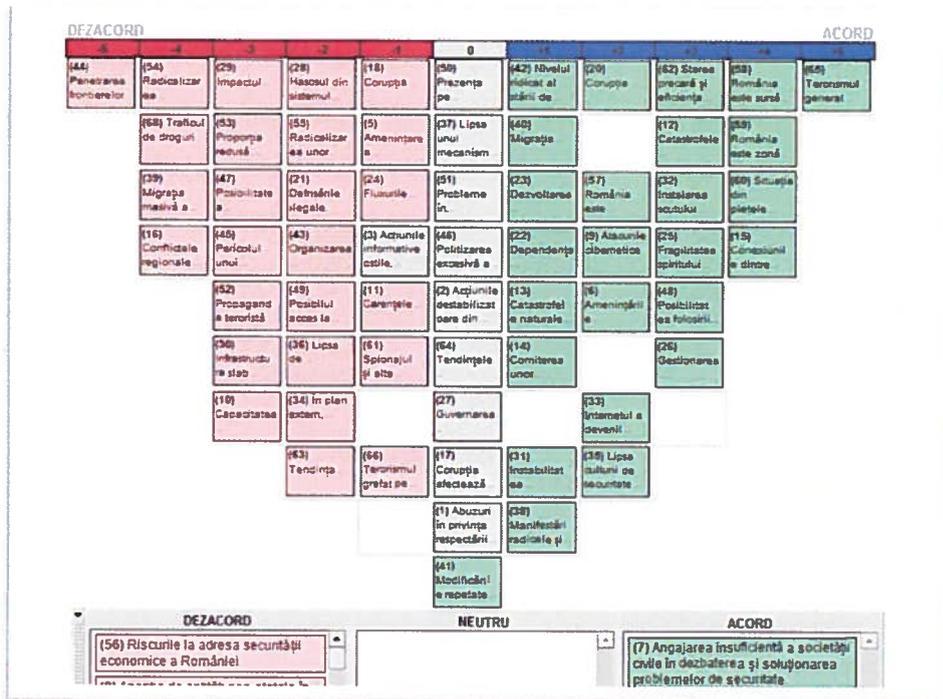
Ecranul 4: Derularea sortării primare (afirmațiile rulează aleatoriu)

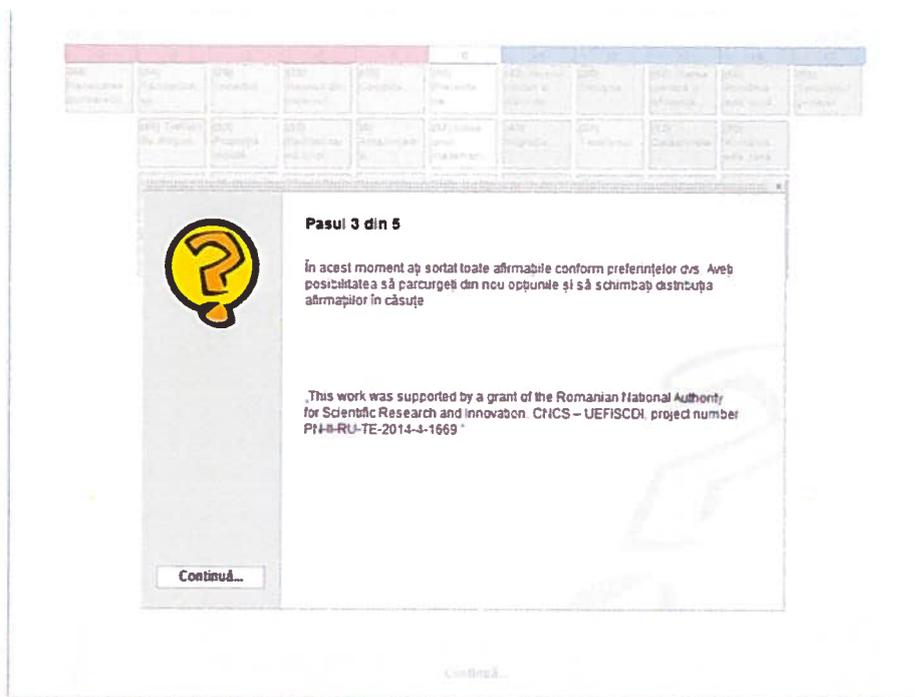
Ecranul 5: Pasul 2 – rafinarea sortării conform condiției explicite pe grila +5;-5

Ecranul 6: Completarea grilei, conform opțiunilor personale

Ecraanul 7: Pasul 3 – schimbarea distribuției afirmațiilor în grilă

Ecraanul 8: Pasul 4 – solicitare argumentare pentru afirmațiile plasate la extremitatea grilei +5;-5

(65) Terorismul generat de frontierele Al Qaeda și Daesh pe teritoriul ...

Pasul 4 din 5

Vă rugăm să argumentați, pe scurt, alegerea dvs. în cazul afirmațiilor cu care sunteți în total ACORD, respectiv în total DEZACORD, plasate sub semnul "+5", respectiv "-5".

„This work was supported by a grant of the Romanian National Authority for Scientific Research and Innovation CNCS – UEFISCDI, project number PN-II-RU-TE-2014-4-1669”

Continuă...

Ecranul 9: Competarea argumentelor pentru afirmațiile plasate la extremitatea grilei

ACORD (+5)

(65) Terorismul generat de frontierele Al Qaeda și Daesh pe teritoriul ...

||||| da |||||

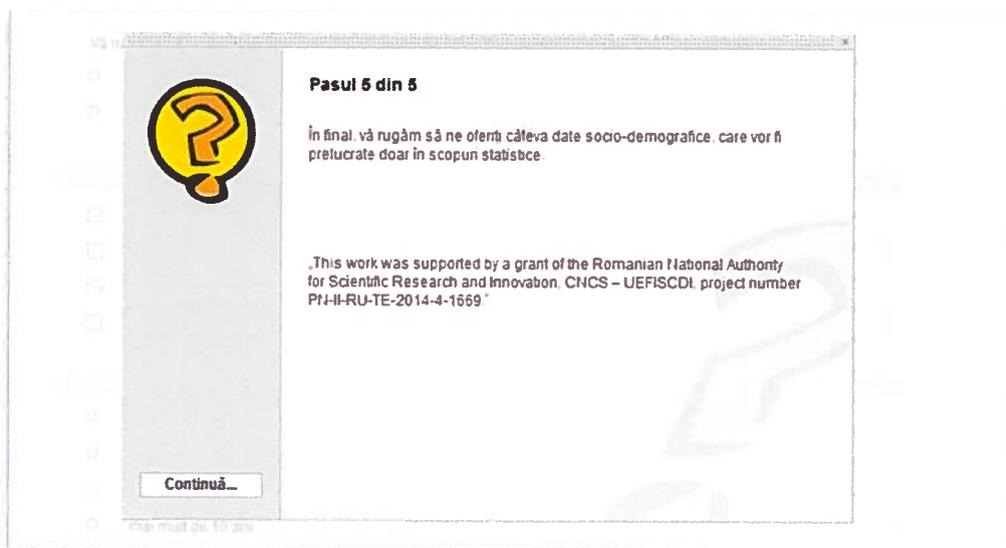
DEZACORD (-5)

(44) Penetrarea frontierelor

||||| nu |||||

Continuă...

Ecranul 10: Pasul 5 – solicitare completare date socio-demografice

Ecranul 11: Completarea datelor socio-demografice

Vârsta*

Vă rugăm să completați anul nașterii (YYYY, eg 1980)

Genul*

Vă rugăm să selectați genul

F

M

Care este ultima formă de școlarizare pe care ați absolvit-o?

liceu

facultate

master

doctorat

De cât timp profesați în domeniul dvs. de activitate?

0-2 ani

2-5 ani

5-10 ani

mai mult de 10 ani

Alte detalii de adăugat

25%

Ecranul 12: Trimiterea datelor

3. Demararea procedurilor de achiziționare a software-ului de analiză de risc Analytica – Lumina Decision Systems (O2.2 – A2.2.1)

În vederea realizării activităților subsumate *Obiectivului 2.2 - Creșterea performanței în cercetare și a capacității de implementare proiecte a directorului și echipei și crearea unui nucleu de expertiză în domeniul analizei de risc prin specializare și integrare a unor metode de analiză noi, cu impact și potențial de extindere la nivel național și regional*, a fost demarată procedura de achiziție a software-ului de analiză de risc Analytica – Lumina Decision Systems, demers care a presupus documentarea și analiza funcționalităților software-lui, realizarea caietului de sarcini în acord cu reglementările naționale în vigoare și realizarea demersurilor instituționale interne privind demararea achiziției.

4. Achiziționarea de cărți de specialitate publicate în spațiul occidental și achiziționarea unor consumabile de laborator (O2.2 – A2.2.2)

În continuarea demersurilor realizate în etapa I a proiectului în cadrul activității A1.3.1 – O 1.3, a fost constituită biblioteca proiectului, rezultată din achiziționarea a peste 230 de volume specialitate (Anexa 1).

5. Organizarea unei mese rotunde destinate promovării proiectului REACT în rândul reprezentanților celor patru grupuri țintă – în luna martie 2016 (O2.3 – A2.3.1)

Evenimentul de lansare a proiectului a avut loc în data de 31.03.2016, la sediul Academiei Naționale de Informații „Mihai Viteazul” și s-a desfășurat sub forma unei mese

rotunde intitulate *Cercetarea percepției sociale asupra riscurilor de securitate națională* (detalii foto în Anexa 2; lista participanților și agenda în Anexa 3). Acesta a reunit următorii invitați:

Lect. univ. dr. Gabriel Sebe – Prorectorul pentru cercetare științifică și tehnologii educaționale al Academiei Naționale de Informații „Mihai Viteazul” a prezentat structura Institutului Național de Studii de Intelligence, arătând că acesta este un institut tânăr care coordonează proiectele de cercetare ale Academiei Naționale de Informații și care și-a asumat un rol activ în promovarea și dezvoltarea studiilor de securitate și intelligence în plan național prin cercetare științifică.

Prof. univ. dr. Irena Chiru – Directorul Institutului Național de Studii de Intelligence din cadrul Academiei Naționale de Informații „Mihai Viteazul” a prezentat structura generală a proiectului *Cercetarea Percepției sociale asupra riscurilor de securitate națională, cod proiect PNII-RU-TE-2014-4-1669-REACT* într-un context mai amplu al preocupărilor științifice pentru percepția asupra riscurilor, ca direcție de studiu asumată în plan internațional.

D-nul Raed Arafat - Șeful Departamentului pentru Situații de Urgență a susținut o prelegere despre rolul mass-media în modelarea percepției riscului și a reacției în caz de dezastru. Prezentarea domniei sale s-a centrat pe două exemple relevante pentru spațiul românesc: incendiul din clubul Colectiv, respectiv accidentul aviatic din Muniții Apuseni. Prezentarea a creat prilejul unei dezbateri pe marimea reacției populației din România în situații de risc, inclusiv pe tema pregătirii populației pentru un eventual cutremur și a implicării mass-media în transmiterea indicațiilor versus crearea de panică și confuzie.

D-nul Constantin Dudu Ionescu – șeful Oficiului Informațiilor Integrate a reiterat nevoia unei abordări comune a instituțiilor din domeniul securității naționale în ceea ce privește combaterea riscurilor și contracararea amenințărilor la adresa securității naționale. Acesta a ilustrat cele două categorii de percepții ale riscului la adresa securității naționale, categorii aflate într-o puternică interdependență. Pe de-o parte, percepția decidenților politici asupra riscului de securitate națională determină adoptarea și implementarea unor politici publice. Pe de altă parte, percepția cetățenilor conduce la presiuni asupra decidenților, având în vedere că cei din urmă sunt politicieni aleși de către popor. Conform domniei sale, este necesară studierea ambelor fațete ale percepției publice a riscului de securitate națională.

Prof. univ. dr. Alina Bârgoanu – decanul Facultății de Comunicare și Relații Publice – Școala Națională de Științe Politice și Administrative - a susținut o prelegere care a reprezentat o istorie a comunicării riscului, arătând că societățile occidentale au văzut riscul la adresa securității pe două mari dimensiuni: dimensiunea externă și cea internă. În ceea ce privește dimensiunea externă a riscului la adresa securității naționale, prof. Bârgăoanu a prezentat modul cum a fost reprezentată ascensiunea ISIS în mass-media occidentale, demonstrând că această grupare a fost transformată într-un risc odată cu începerea campaniei sale brutale de ucidere a occidentalilor capturați. De asemenea, în ceea ce privește dimensiunea internă a riscului la adresa securității naționale, prof. Bârgăoanu a arătat cum cartea *Capitalul în secolul XXI* a lui Thomas Piketty a arătat că inegalitatea economică și socială poate deveni un risc la adresa securității naționale în cazul în care aceasta scapă de sub control. (prezentarea extinsă în Anexa 4)

D-nul Radu Magdin – Vicepreședinte Strategikon – a susținut o prelegere prin care a oferit recomandări instituțiilor însărcinate cu răspunsul în caz de dezastru referitoare la modul optim de comunicare atunci când se află într-o situație de criză. Conform dlui Magdin, este nevoie ca liderul instituției care se află în prima linie a comunicării să transmită direct mesajele necesare și ca acesta să apară înconjurat de o echipă, pentru a demonstra unitate și forță. De asemenea, dl. Magdin a susținut că prezența unor persoane îmbrăcate în uniforme are darul de a calma receptorii comunicării. (prezentarea extinsă în Anexa 5)

Dr. Valentin Nicula – Institutul Național de Studii de Intelligence – Academia Națională de Informații „Mihai Viteazul” - membru al echipei de proiect a prezentat etapele viitoare ale cercetării propuse în cadrul proiectului argumentând nevoia unei abordări comparative a percepției riscului. (prezentarea extinsă în Anexa 6)

6. Organizarea unei mese rotunde pe tematica analizei de risc – în luna octombrie 2016 (O2.3 – A2.3.2)

Prin cel de-al doilea eveniment științific propus a fi organizat în cadrul etapei 2016 ne-am propus atragerea unei audiențe internaționale. Evenimentul s-a desfășurat sub forma unui panel extins sub egida conferinței internaționale *Intelligence in the Knowledge Society – 2016*, organizată de către Academia Națională de Informații „Mihai Viteazul” în perioada 13-14 octombrie 2016,. Panelul a reunit alături de membrii echipei de proiect experți recunoscuți în plan național și internațional. Panelul intitulat *Communication strategies and risk*

prevention: perspectives and lessons learned – REACT PROJECT Round table - PNII-RU-TE-2014-4-1669 a avut loc în data de 14.10.2016 și a beneficiat de o audiență extinsă din partea experților prezenți la conferință, prezentările susținute în panel având rolul de catalizator al discuțiilor extinse pe marginea comunicării riscului și a specificului instituțiilor de securitate ca actori sociali (detalii foto în anexa 7; agenda în Anexa 8).

Conf.univ.dr Mireille Rădoi a susținut prezentarea intitulată *Decision making process: stressing on a new dimension*, cu accent pe elementele de interes referitoare la comunicarea riscurilor. (prezentarea extinsă în Anexa 9)

Dr. Adam Svendsen a prezentat lucrarea *Discovering 'unknown-unknowns' & beyond*, marcând detaliile importante pentru analiza de intelligence în general și pentru analiza de risc în particular. (prezentarea extinsă în Anexa 10)

Prof.univ.dr. Irena Chiru a prezentat rezultatele de etapă ale proiectului, plecând de la argumentarea nevoii de studiu dedicat percepțiilor (subiective) ale securității și de analiză a modului în care "discursului oficial al securității", concretizat în documente oficiale de politică, translatează în percepția socială (prezentarea extinsă în Anexa 11).

Dr. Valentin Nicula a prezentat metodologia studiului derulat în cadrul proiectului *Percepție socială și strategii comunicaționale privind riscurile de securitate națională*, precum și prezentat o serie de rezultate preliminare obținute, cu accent pe prioritizarea de către respondenți a corupției drept cel mai relevant factor de risc la adresa securității naționale. (prezentarea extinsă în Anexa 12).

Dr. Valentin Stoian a prezentat rezultatele preliminare referitoare la importanța factorilor culturali în comunicarea în situații de risc, obținute în urma cercetării derulate în cadrul proiectului CARISMAND (finanțat prin programul Orizont 2020), în alocuțiunea intitulată *Cultural factors in disaster risk communication - the CARISMAND project*. (prezentarea extinsă în Anexa 13)

7. Participarea membrilor echipei de cercetare la conferințe internaționale în domeniul studiilor de intelligence și securitate, pe tematici circumscrise ariei de cercetare propuse în proiect (O2.4 – A2.4.1)

În acord cu planul de realizare a proiectului, membrii echipei de cercetare au urmărit valorificarea oportunităților de dezvoltarea a autonomiei și de creștere a vizibilității pe plan

național și internațional, prin participarea la conferințe în domeniul studiilor de securitate și intelligence, pe tematici circumscrise ariei de cercetare a proiectului.

Demersul a avut în vedere utilizarea cu eficiență și eficacitate a resurselor proiectului, analizându-se atât racordarea tematicilor conferințelor identificate la tema generală a proiectului, cât și oportunitatea diseminării rezultatelor parțiale obținute în cadrul cercetării derulate în proiect prin raportare la audiența atinsă cu ocazia comunicărilor susținute în cadrul conferințelor. În perioada de referință, membrii echipei de proiect au participat la următoarele **evenimente științifice**:

Nr. crt	Denumite eveniment științific	Perioadă / Loc	Denumire participant	Titlu prezentare
1	SCOPE 2016: Science of politics; 3rd International Interdisciplinary Conference of Political Research	27-28.05.2016/ București	Teodor Mihaela; Nicula Valentin	<i>Corruption as a threat to national security: A Romanian media's perspective</i>
2	12th Annual IAFIE Conference	22-24.06.2016/ Breda (Olanda)	Chiru Irena	<i>Social Perception and Risk Communication: The REACT project</i>
3	12th Annual IAFIE Conference	22-24.06.2016/ Breda (Olanda)	Nicula Valentin	<i>Communication Strategy and Risk Awareness</i>
4	Fear, Horror and Terror. Special Focus: (in)Security	9-11.09.2016 / Oxford (Marea Britanie)	Ivan Cristina	<i>Globalised violence and the new sites of contestation. A case study on Moshin Hamid's „A Reluctant fundamentalist” and Nadeem Aslam's The Wasted Vigil</i>
5	Decline or eclipse of democracy in Europe's New Democracies?	24-25.09.2016/ Belgrad (Serbia)	Stoian Valentin	<i>Combating corruption in Romania and Serbia: Democratization through security?</i>
6	International Conference <i>Intelligence in the Knowledge Society</i> (22nd edition)	13-14.10.2016/ București	Chiru Irena	<i>Social perceptions and communicational strategies in risk prevention. A national security perspective – REACT project overview</i>

7	International Conference <i>Intelligence in the Knowledge Society</i> (22nd edition)	13-14.10.2016/ București	Nicula Valentin	<i>Social perceptions and communicational strategies in risk prevention. A national security perspective - REACT project goals and objectives</i>
8	Congresul internațional <i>Mind Over Technology</i>	26.10.2016/ București	Nicula Valentin	<i>Percepție socială și strategii comunicaționale privind riscurile de securitate națională. Evaluare de etapă și lecții învățate pe parcurs</i>
9	ECREA 2016 – 6th European Communication Conference	9-12.11.2016/ Praga (Cehia)	Nicula Valentin; Teodor Mihaela; Chiru Irena	<i>Social Perception and Communication Strategies in Risk Prevention: A National Security perspective</i>
10	Political Masculinities as Agents of Change Interdisciplinary Conference	9-11.12.2016/ Anglia Ruskin University (Marea Britanie)	Ivan Cristina; Niță Cristian	<i>Revisiting models of (violent) masculinity and power game in the Black Sea Region. Case study: Turkey's Ottomania, Russia's Tzarist leadership and Romania's 'Empty Throne'</i>

De asemenea, în perioada de referință au fost acceptate pentru susținere trei alte propuneri de lucrări care vor fi susținute în cadrul conferinței internaționale *International Studies Association* (22-25.02.2017, Baltimore, SUA):

1. Chiru Irena – "*Shaping Post-Communist Romania's Intelligence Culture: The Role of the Securitate Archives*"
2. Ivan Cristina - "*(In)security, violence and masculinity –ontological narratives of the Black Sea Region in the 21st century*"
3. Stoian Valentin - "*The securitization of corruption: the Romanian approach*".

8. Publicarea de studii de specialitate în publicații științifice recunoscute în domeniul studiilor de intelligence și securitate, care să disemineze rezultatele parțiale ale cercetării realizate în proiectul REACT (O2.4 – A2.4.2)

În urma analizei oportunităților de publicare identificate pe parcursul anului 2016, evoluția cercetării derulate în cadrul proiectului și timpul de răspuns din partea editurilor, în perioada de referință au fost întreprinse următoarele demersuri de publicare:

Ivan Cristina - "Globalized violence and the new sites of contestation" în *Fear, Horror, Terror and Insecurity 2016 eBook* – ISBN: 978-1-84888-537-0, Inter-Disciplinary.Net, Priory House, Oxfordshire, UK – în curs de apariție;

Ivan Cristina – "Violence transgression and risk perception. Hospitality as a paradigm shift." în *Revista Română de Studii de Intelligence*, Nr. 16/decembrie 2016 în curs de apariție;

Ivan Cristina – "Cultural transposition of violence. From inscription to translation to hospitality." în *Trading (in)security - essential liberty, temporary safety or pleasurable violence?*, hardcopy, Fisher Imprints, Oxfordshire, UK – în curs de evaluare;

Cristian Niță, Valentin Stoian, - "Russian Expansionism as a National Security Threat for Romania: Historical Origins" în *Revista Română de Studii de Intelligence*, Nr. 16/decembrie 2016, în curs de apariție;

Nicula Valentin – "Communication Strategy and Risk Awareness", în *Revista Română de Studii de Intelligence*, Nr. 16/decembrie 2016, în curs de apariție;

Chiru Irena – "Percepția asupra riscurilor de securitate națională: ingredient (lipsă) al culturii de securitate", în curs de finalizare.

Concluzii și perspective de cercetare

În perioada de referință din cadrul primei etape de raportare, s-a derulat cu succes etapa documentării preliminare pentru stabilirea corpului de declarații/ afirmații despre riscurile de securitate națională furnizate de documente strategice, eșantionarea mass-media. Deasemnea, au fost stabilite criteriile de alegere a grupurilor-țintă pentru cercetare. Activitatea de documentare a fost realizată printr-o combinație a eforturilor individuale și colective ale membrilor echipei. Au fost organizate întâlniri lunare ale echipei în vederea evaluării progreselor înregistrate în cercetare de fiecare membru al echipei și a eventualelor dificultăți întâmpinate.

Având în vedere cele menționate, putem raporta realizarea integrală a obiectivelor prevăzute pentru prima etapă a desfășurării proiectului, cu următoarele rezultate:

- Realizarea și actualizarea paginii web a proiectului pe site-ul oficial al instituției contractoare, Academia Națională de Informații "Mihai Viteazul": <http://animv.ro/proiecte/>
- Prezentarea proiectului în cadrul a două conferințe naționale din domeniul studiilor de intelligence și securitate și perspectiva publicării rezumatului proiectului în rubrica *Focus Academic* a *Revistei Române de Studii de Intelligence*, nr. 14/2015;
- Documentare pentru stabilirea corpului comun al declarațiilor/afirmațiilor despre riscurile de securitate națională prin analiza documentelor strategice și stabilirea criteriilor de selecție a celor cinci unități mass-media de documentare reprezentative pentru peisajul media românesc:
- Documentarea pentru stabilirea criteriilor de alegere a grupurilor-țintă;
- Documentarea pentru stabilirea bazelor de date și a publicațiilor de specialitate (cărți, reviste) de achiziționat.

Cea de-a doua etapă de raportare aferentă anului 2016 a valorificat activitățile inițiate în cadrul primei etape a proiectului și a vizat perfecționarea abilităților de cercetare aplicată, creșterea performanței în cercetare, crearea unui nucleu de expertiză în domeniul analizei de risc, și promovarea proiectului și diseminarea rezultatelor parțiale ale cercetării. De asemenea, o atenție deosebită a fost acordată creării unor oportunități de dezvoltare a autonomiei și de creștere a vizibilității pe plan național și internațional. În contextul schimbărilor la nivelul echipei de cercetare, au fost organizate întâlniri lunare ale echipei în vederea racordării noilor membri la tematica de cercetare, evaluării progreselor înregistrate în cercetare de fiecare membru al echipei și a eventualelor dificultăți întâmpinate.

Având în vedere cele menționate, putem raporta realizarea obiectivelor prevăzute pentru cea de-a doua etapă a desfășurării proiectului, cu următoarele rezultate:

1. Eșantion de respondenți format din patru grupe reprezentând mediului academic, privat, civic (ONG) și instituțional (structuri și instituții din domeniul securității naționale);
2. Chestionar pe baza softului FlashQ și răspunsuri centralizate;

3. Proceduri de achiziționare a software-ului de analiză de risc Analytica – Lumina Decision Systems;
4. Cărți de specialitate publicate în spațiul occidental achiziționate;
5. Consumabile de laborator achiziționate;
6. Masă rotundă destinată promovării proiectului REACT în rândul reprezentanților celor patru grupuri țintă –martie 2016;
7. Masă rotundă pe tematica analizei de risc –octombrie 2016;
8. Participarea membrilor echipei de cercetare la conferințe internaționale în domeniul studiilor de intelligence și securitate, pe tematici circumscrise ariei de cercetare propuse în proiect;
9. Publicarea de studii de specialitate în publicații științifice recunoscute în domeniul studiilor de intelligence și securitate, care să disemineze rezultatele parțiale ale cercetării realizate în proiectul REACT.

În primul trimestru al anului 2017, ulterior colectării rezultatelor în urma aplicării chestionarului pentru sortarea de tip Q, vom proceda la analiza factorială și interpretarea datelor prin PQ Method, în sensul identificării conexiunilor existente între diferitele sortări realizate, pentru a analiza eventualele legături de interdependență între preferințele respondenților în percepția asupra riscurilor de securitate națională, analiză care va permite investigarea "construirii" unei perspective sociale asupra subiectului cercetat.

Activitățile derulate în cadrul acestor etape fundamentează realizarea activităților prevăzute în planul de activitate pentru anul 2017:

- Participarea membrilor echipei de cercetare la conferințe naționale în domeniul studiilor de intelligence și securitate, pe tematici circumscrise ariei de cercetare propuse în proiect
- Participarea membrilor echipei de cercetare la conferințe internaționale în domeniul studiilor de intelligence și securitate, pe tematici circumscrise ariei de cercetare propuse în proiect
- Organizarea workshopului cu participarea reprezentanților grupurilor țintă
- Organizarea workshopului de închidere a proiectului
- Publicarea raportului final de cercetare sub forma unui volum tematic.

Director proiect,

Prof.univ.dr. Irena CHIRU

A handwritten signature in blue ink, consisting of several fluid, connected strokes that form a stylized representation of the name Irena Chiru.